

УДК 811.111'373.43

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-2-27>

Любов ЛЕТЮЧА,

orcid.org/0000-0002-0481-850X

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Переяслав, Київська область, Україна) letinna@ukr.net

Ірина БОЧАРОВА,

orcid.org/0000-0003-0370-8410

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна) irinabocharova1957@gmail.com

АНГЛОМОВНА ФРАЗЕОЛОГІЧНА НЕОЛОГІЯ: СПОСОБИ ДЕРИВАЦІЇ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу основних процесів неологізації, зокрема індивідуально-авторських англомовних фразеологічних інновацій. Незважаючи на зростаючий інтерес мовознавців до вивчення дериваційних процесів неофразем, зазначена тема є відносно новою для лінгвістичної науки та потребує детального вивчення і відтворення в науковій літературі. Мета статті полягає у дослідженні фразеологічної неологізації на прикладі англомовних неофразем, що передбачає розв'язання конкретного завдання: проаналізувати способи творення неофразеологізмів на прикладі твору Лізи Вільямсон «Мистецтво бути нормальним» («*The art of being normal*»). Виконане дослідження привело до констатації, що найбільш широко в аналізованому творі «Мистецтво бути нормальним» («*The art of being normal*») як процес неофразеологічної деривації авторка застосовує аналогію та розширення твірного фразеологізму. Застосовуючи аналогію, авторка вживає синонімічну фразеологічну та антонімічну інновацію. На відміну від синонімічних неофразеологізмів, антонімічних фразем зустрічається значно менше. Зафіксовані поодинокі випадки таких форм неофразеологічної деривації як конверсія, тобто, відокремлення початкового, середнього або кінцевого компоненту первинної фразеологічної одиниці, а також контраст. Як модель творення фразеологічних одиниць способом фразеологічної конверсії спостерігається використання прийому ад'єктивної субстантивної фразеологічної інновації та інверсія. Зазначається, що фразеологізми, утворені шляхом контамінації фразеологізмів, тобто об'єднання двох або більше фразеологізмів в один, виявлено не було. У аналізованому творі фіксуються і оказіональні фразеологізми, тобто авторські, утворені внаслідок оказіональної деривації, що є засобом вербалізації індивідуально-авторського мовлення.

Ключові слова: деривація, неологізація, фразеологізм, неофразеологізм, аналогія, розширення твірного фразеологізму, конверсія, контраст, контамінація, оказіональні фразеологізми.

Liubov LETIUCHA,

orcid.org/0000-0002-0481-850X

Ph.D. in Philology, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Foreign Philology, Translation and Teaching Methods
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) letinna@ukr.net

Iryna BOCHAROVA,

orcid.org/0000-0003-0370-8410

Ph.D. in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(Kyiv, Ukraine) irinabocharova1957@gmail.com

ENGLISH-SPEAKING PHRASEOLOGICAL NEOLOGY: MEANS OF DERIVATIONS

The relevance of the study is determined by the necessity for a complex analysis of the main processes of neologization, in particular individual and authorial English-speaking phraseological innovations. Despite the growing linguists' interest in studying the derivational processes of neophrasemes, the mentioned topic is relatively new for linguistic

science and needs detailed study and reproduction in scientific literature. The purpose of the article is the investigation of phraseological neologization based on the example of English-speaking neophrasemes, which includes solving a specific task: to analyze methods of creation of neo-phraseologisms on the example of Lisa Williamson's work "Art to be normal" ("The art of being normal"). The research carried out led to the statement that the most widely in analyzed work "Art to be normal" ("The art of being normal" as a process of neophraseology derivations, the author uses analogy and expansion of the generating phraseological unit. Applying an analogy, the author uses a synonymic phraseological and antonymic innovation. Unlike synonymous neo-phraseologisms, antonymic phrasemes have been found much less. Solitary instances of such forms of neophraseological derivation as conversion, i.e., separation of initial, middle or final component of the primary phraseological unit, as well as contrast have been fixed. As a model of creating phraseological units by the method of phraseological conversion the use of the adjectivation of the substantive phraseological innovation and inversion is observed. It is noted that phraseological units, formed by contamination of phraseological units, i. e. combining two or more in one idiomatic unit have not been found. In the analyzed work occasional phraseological units are also fixed, that is, author's, formed as a result of occasional derivation, which is a means of verbalization of individually author's speech.

Key words: *derivation, neologization, phraseological unit, neophraseological unit, analogy, expansion of generating phraseological unit, conversion, contrast, contamination, occasional phraseological unit.*

Постановка проблеми. Динамічність та розвиток усіх сфер суспільного життя, поява нових процесів, явищ чи предметів сприяє виникненню нових понять – неологізмів.

Відповідно до визначення, наведеного у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови»: «неологізм – це нове слово, словосполучення, фразеологічний зворот, що з'являється в мові» (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2007: 770). Oxford English Dictionary пропонує дві дефініції неологізму: «1) новостворене слово; 2) створення або використання нових слів».

Поява нової лексики, «неогенність» ХХ ст., «неологічний бум» сприяли виникненню окремого напрямку лінгвістичної науки – неології. Однак саме визначення неології в лінгвістичній літературі зустрічається досить рідко. Ця галузь науки досі не висвітлена на достатньому рівні лінгвістами, на відміну від поняття «неологізм», яке, водночас також не завжди є чітким та однозначним згідно різних підходів науковців.

О. Селіванова дає визначення неологізму як: «... слово чи сполука, використані мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні й усвідомлюється носіями мови» (Селіванова, 2006: 43). На думку Ю. Зацного: «...саме поняття «неологізма» як інновації. Виникає необхідність уточнення цього поняття. Визначення неологізмів як слів або зворотів, що створені для позначення нового (раніше відомого) предмета або для вираження нового поняття, не можна вважати вичерпним, оскільки таке визначення включає не всі різновиди інновацій. Використання інших критеріїв (денотативного, стилістичного, лексикографічного) також не охоплює всіх неологізмів» (Зацний, 2006: 5).

Отже, визначальною особливістю поняття «неологізм» є новизна одиниці мови. Однак з наведених вище дефініцій зрозуміло, що деякі

науковці тлумачать термін як слово, інші – як звороти чи сполуки слів. Відсутність довершеного та вичерпного наукового інструментарію є недоліком сучасної науки в даній галузі. На підтвердження цього варто навести перелік синонімічних номінацій, запропонованих О. Стишовим: «неологізм, інновація, новотвір, неосемант, новація, неотвір, нова номінація, неонімація, нове найменування, нововведення, неонім, неонейм, неоверб та ін.» (Стишов, 2019: 30).

У контексті запропонованого дослідження важливо розкрити питання, що стосується визначення поняття «неофразеологізм». Незважаючи на зростаючий інтерес мовознавців до фразеологічних інновацій, зазначена тема є відносно новою для лінгвістичної науки та потребує детального вивчення і відтворення в науковій літературі. Свідченням такої думки є відсутність дефініції зазначеного поняття в українських та англійських словниках. С. Романюк відносить неофразеологізми до специфічних фразеологізмів, тобто таких, яким притаманні семантичні перетворення фраземотворчих компонентів, смислової цілісності та експресивно-емоційний характер фразеологічної семантики, протиставляючи їх при цьому універсальним (загальномовним) фразеологізмам, яким притаманні відтворюваність та стабільність компонентного складу (Романюк, 2015).

Передумови виникнення фразеологічних інновацій характеризуються внутрішніми та зовнішніми факторами. Так, процесам модифікації фразеологічних одиниць сприяє міжнародна взаємодія різних країн у сфері політичних, економічних, соціальних, культурних, наукових та інших відносин. Науково-технічний прогрес також спонукає до збагачення лексичного та фразеологічного фонду мов різних країн.

Варто зазначити, що єдиний термін для позначення процесу формування нового слова на основі

фразеологічної одиниці в сучасному мовознавстві відсутній. Дослідники пропонують назви: *лексикалізація словосполучення, відфраземне словоутворення, відфраземне слововиробництво, відфразеологічна деривація, семантичне стискування, okazionalna лексична деривація, трансформи фразеологізмів, відфразеологічні лексичні одиниці, дефразеологізація* (Ляшук, 2012).

Аналіз досліджень. Постійне поповнення новими словами та фразеологізмами таких авторитетних словників, як Cambridge Dictionary, Merriam-Webster Dictionary, Collins Dictionary та Oxford Dictionary свідчить про безперервне збагачення лексичного та фразеологічного фонду англійської мови.

Водночас неофразеологізми (*неофраземи, фразеологічні неологізми, фразеологічні інновації*) хоч і є досить новим поняттям в системі мовознавчої науки, але все частіше входять до сфери наукових інтересів багатьох вітчизняних та іноземних лінгвістів. Неологізми, зокрема неофразеологізми, постійно збагачують англійську мову в усіх сферах сучасного життя.

Питання неофразеологізмів досліджували такі вітчизняні та зарубіжні мовознавці, як: І. Гнатюк, А. Григораш, Т. Космеда, В. Мокієнко, Л. Пашинська, Д. Сизонов, Н. Скиба, О. Стишов, Дж. Альгео, О. Гармаш, С. Єнікеєва, Ю. Зацний, О. Кубрякова та інші.

Мета розвідки полягає у дослідженні фразеологічної неологізації англійської мови, що передбачає розв'язання конкретного завдання: проаналізувати спосіб творення неофразеологізмів на прикладі твору Лізи Вільямсон «Мистецтво бути нормальним» («The art of being normal»).

Виклад основного матеріалу. Єдиного підходу до визначення поняття «деривація», що стосується і поняття «фразеологічна деривація», не існує. В одних працях під деривацією розуміють відношення похідності між якими-небудь одиницями мови, в інших – сам процес утворення похідних одиниць (Костенко, 2017). У тлумачних словниках лінгвістичних термінів під деривацією визначено: «процес утворення нових слів (дериватів) на основі інших як твірних за допомогою афіксів чи безафіксним способом; у ширшому розумінні – це будь-яка словозміна чи словотворення» (Єрмоленко, Бирик, Тодор, 2001: 46), «процес творення нового слова на базі вже наявних у мові слів» (Селіванова, 2006: 114). Пропонує диференціювати дериваційне та словотвірне значення Л. Летюча (Летюча, 2004: 28; Mizin, Letiucha, Petrov, 2020).

Афіксальна деривація поділяється на прогресивну, субститутивну та регресивну. Афіксальна

фразеологічна деривація – утворення нової фразеологічної одиниці шляхом додавання афіксів (суфіксів або префіксів). Афікси можуть бути приєднані до початкового або кінцевого компонента твірної фразеологічної одиниці. Субститутивна фразеологічна деривація – заміна одного афікса іншим; регресивна фразеологічна деривація – фразеологічна одиниця утворюється шляхом зникнення афікса; безафіксна фразеологічна деривація – безафіксний спосіб утворення фразеологізму на основі вже існуючого, у результаті дій якого утворюється нова фразеологічна одиниця, що водночас змінює частиномовну належність.

У свій час значного розвитку набула теорія відомого польського лінгвіста Є. Куриловича, який розрізняв лексичну та синтаксичну деривацію (Курилович, 1962). При лексичній деривації лексичне значення похідної одиниці змінюється відносно лексичного значення твірного слова. При цьому синтаксична функція новоутворення може змінюватися або залишатися незмінною. При синтаксичній деривації лексичне значення утвореної одиниці є незмінним, відмінним є лише синтаксична функція. Попри це, лексичну деривацію можна розглядати як складову синтаксичної деривації, оскільки слово є складовою словосполучення (речення), то його зміна є наслідком змін і самого словосполучення (речення). Тобто синтаксична деривація охоплює граматичну форму словосполучення (речення), а саме призводить до змін синтаксичної структури словосполучення (речення). Отже, лексична деривація є складовою синтаксичної деривації в процесі фразеологічної деривації.

Уперше визначив та деталізував поняття фразеологічної деривації, тобто процес утворення неофразем на основі вже існуючих, А. Кунін. Йому також належить введення самого терміну «фразеологічна деривація», який автор запропонував, досліджуючи питання поповнення складу англійської мови похідними від фразеологічних одиниць оборотами. По суті автор вперше визначив та деталізував поняття фразеологічної деривації, тобто процес утворення нових фразеологічних одиниць на основі вже існуючих. А. Кунін виокремлював фразеологічну деривацію – утворення нових фразеологічних одиниць на основі існуючих вихідних та фразеологічний словотвір – утворення нових фразеологічно мотивованих смислів окремих лексичних одиниць (Кунін, 1964).

Таким чином, фразеологічна деривація позначає ключові процеси розвитку фразеології, тобто поповнення та збагачення фразеологічного складу мови на основі вже існуючої фразеології.

Вважаємо доречним згадати і про okazіональні фразеологізми, тобто авторські, утворені внаслідок okazіональної деривації, що є засобом вербалізації індивідуально-авторських вимислів. Тобто, суб'єктом okazіональної деривації є певна особа, наділена власним світоглядом, уявою, емоційністю та характерними лише їй мовними властивостями.

Дослідження та детальний аналіз наукової літератури мовознавців дали можливість виділити наступні способи поповнення фразеологічного фонду англійської мови шляхом утворення нових фразеологічних одиниць на основі вже наявних: усічення початкового, серединного або кінцевого компоненту первинної фразеологічної одиниці (фразеологічний еліпсис); утворення фразеологічної інновації шляхом розширення фразеологізмів за рахунок застосування нових компонентів; створення фразеологічного неологізму за конверсією; створення фразеологізму за аналогією; утворення фразеологізму за контрастом; контамінація.

Враховуючи, що сучасна художня література є відображенням та вербалізацією існуючої реальності, саме її вплив можна визначити як соціолінгвальний аспект появи фразеологічних інновацій. За допомогою лінгвістичних засобів відтворюються реалії сучасного світу, культурні особливості окремої країни, нації, суспільної сфери, відображають особливості певного періоду життя суспільства. Художня література, орієнтована на певне покоління, яскраво відтворює інтереси та проблеми, що властиві саме йому.

Для характеристики англомовної фразеологічної неології нами проаналізовано фразеологічні деривати художнього твору Лізи Вільямсон «Мистецтво бути нормальним» ("The art of being normal"). Твір англійської письменниці яскраво описує світосприйняття сучасного підлітка, його психологічне та фізичне становлення. Вустами персонажів роману реалізується властива вказаному періоду та поколінню лексика, зокрема фразеологізми, які під впливом авторської модифікації утворюють фразеологічні інновації.

Модернізація автором художнього твору фразеологізмів відповідно до потреб сучасного суспільства, як соціолінгвальний аспект, реалізує авторський вимисел в художньому творі, відображаючи реалії відповідного етапу розвитку суспільства.

Здійснюючи відбір матеріалу для аналізу, попередньо було відібрано твірні та похідні фразеологічні одиниці, ґрунтуючись на схожості їх форми та змісту та виходячи з їх фіксації в словниках.

Світосприйняття сучасного підлітка в творі Лізи Вільямсон «Мистецтво бути нормальним»

простежується відповідно до вжитих автором фразеологічних інновацій: "Up till then I was convinced my destiny was to be the white Beyonce" (Williamson, 2015: 279). Порівнюючи головного персонажа роману Девіда з відомою співачкою та акторкою Beyonce, письменниця створює авторський фразеологізм "To be the white Beyonce", відображаючи таким чином сприйняття суб'єктивної та об'єктивної реальності сучасним підлітком, що відтворюється у нових фразеологічних зворотах.

Первинну фразеологічну одиницю "Be on the cards (to be likely to happen)", зафіксовану в Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus – (дуже вірогідно; судилося) авторка роману використовує для утворення неологізму *to be off the cards*, використовуючи фразеологічну деривацію за контрастом: "So what's the dream now?' I ask. 'Now that being the next Beyonce is off the card'" (Williamson, 2015: 280).

Похідна фразеологічна одиниця "To have butterflies" походить від фразеологізму "To have butterflies in one's stomach (to feel very nervous, usually about something you are going to do" (Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus) – (бути дуже схвильованим): *I don't have butterflies or feel like I'm about to vomit* (Williamson, 2015: 55). Таким чином, утворення фразеологічної інновації здійснюється шляхом усічення кінцевого компоненту від вже існуючого твірного фразеологізму.

Ще одним прикладом такого типу фразеологічної деривації є скорочення автором первинної ідіоми "If the shoe fits, wear it (used to tell someone that they should accept a criticism that another person has made)", фіксованої Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus – (Якщо взуття підходить, одягніть його (використовується, щоб сказати комусь, що вони повинні прийняти критику іншої людини): "If the shoe fits, darling" (Williamson, 2015: 123).

Фразеологізм "Curl up and die" є результатом скорочення початкового компоненту ідіоми "Want to curl up and die (to wish one could have an escape or some instant relief from being mortified or extremely embarrassed", який знаходимо в Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs та який має значення: «бажати згорнутися калачиком і померти (бажати втечі чи миттєвого полегшення від приниження чи надзвичайного збентеження)»: "Essie tells him to "curl up and die" (Williamson, 2015: 319).

Отже, одним із видів фразеологічної деривації авторка твору використовує фразеологічний еліпсис (усіченням структури): скорочення фразеологічної одиниці за рахунок конститuentів,

які лексично послаблюються в результаті первинного фразеотвору, при обов'язковому збереженні стрижневого конституанта. Цей вид утворення неофразем може розглядатися також як частковий вияв варіювання, який полягає у свідомому зменшенні мовцем кількості компонентів фразеологічної одиниці з метою надання їй додаткової експресії та досягнення потрібного стилістичного ефекту (Мізін, 2019: 29).

Протилежним до фразеологічного еліпсису способом лексико-семантичної перебудови є розширення фразеологічної одиниці за рахунок нових складових. Таке доповнення первинного фразеологізму може мати метафоричну природу. Розширення може здійснюватися за рахунок складових, що належать до різних частин мови та займають місце в різних місцях фраземи. Прикладом такого розширення може слугувати розгортання структури фразеологізму за рахунок додавання нових складників, що робить новоутворення більш конкретним та наближає до мовленнєвої ситуації, в якій воно вживається.

Так, від фразеологізму *“Least of all – (especially not)”* (Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus) – (вживається для негативного висловлювання, що зокрема стосується зазначеної особи чи речі)), авторка аналізованого твору утворює фразеологізм *“Least of all her least: Granny has bridge on Wednesday evenings and doesn’t miss it for anyone, least of all her least favourite grandchild”* (Williamson, 2015: 4). *“This and that (various things)”* (Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus) – (різні неспецифічні речі), є похідним для утвореної в романі автором фразеологічної одиниці *«Organic-this and homemade-that: All green and lush with tree-lined streets and little cafes selling organic-this and homemade-that»* (Williamson, 2015: 4).

Фразеологічна інновація *“Master of the poker face”* утворена авторкою на основі первинного фразеологізму *“Poker face (an expression on someone’s face that does not show what they are thinking or feeling)”* (Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus) – (байдужий вираз обличчя, «кам’яне обличчя»): *“And these days I am Leo Denton, master of the poker face”* (Williamson, 2015: 234).

Оказіоналізм *«Making friends»* походить від фразеологізму *“To make friends (to become someone’s friend)”* (Merriam-Webster Dictionary) – (потоваришувати): *“Jenny’s obsessed with me making friends”* (Williamson, 2015: 20).

Наступним прийомом фразеологічної неологізації, який застосовує Ліза Вільямсон, є фразеоло-

гічна конверсія. Це безафіксний спосіб творення фразеологічних інновацій на базі вже наявної фразеологічної одиниці. Як наслідок з’являється новий фразеологізм, що має іншу частиномовну приналежність та виконує іншу синтаксичну функцію.

Науковці виділяють наступні моделі творення фразеологічних одиниць способом фразеологічної конверсії: вербалізація субстантивної фразеологічної інновації; ад’ективація субстантивної фразеологічної інновації; субстантивація дієслівної фразеологічної інновації. При вербалізації та ад’ективації субстантивної фразеологічної інновації можливе застосування прийменника та інверсії.

Таким чином, застосовуючи метод фразеологічної конверсії, Ліза Вільямсон створює фразеологічні okazіоналізми. Наприклад, за основу взята ідіома *“As stiff/straight as a ramrod (very straight)”* (Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus) – (про поставу людини: як шомпол – прямий; прямий як палиця; немов аршин проковтнув): *“Livvy enters cautiously, wrinkling her nose as she spots me standing ramrod straight, wearing my bathrobe hours before bedtime”*. Похідною тут є одиниця *ramrod straight* (Williamson, 2015: 59). Ідіому *“kick (somebody’s) ass (to punish someone or to defeat someone with a lot of force)”* (Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus) – (покарати когось; перемогти когось), авторка вживає у конвертованому вигляді: *“The kick-as things: I’d wake up in the middle of the night in a cold sweat thinking of all the kick-things I could have said”* (Williamson, 2015: 64). У конкретному випадку спостерігаємо використання прийому ад’ективації субстантивної фразеологічної інновації та інверсію.

Отже, фразеологічна конверсія – спосіб утворення нової фразеологічної одиниці шляхом внутрішньої перебудови наявного словосполучення або речення. Відбувається граматична перебудова, в результаті якої спостерігається взаємозаміна синтаксичних місць лексичних складових.

Також значна кількість фразеологізмів роману є результатом аналогії. Аналогію можна вважати універсальним механізмом формування фразеологічних одиниць, тобто створення нової фразеологічної одиниці за зразком наявної шляхом заміни певних компонентів (Зацний, 2007: 181). Цей прийом є продуктивним способом фразеологічної інновації. Він реалізується через створення антонімічних, синонімічних та тематично-споріднених неофразеологізмів шляхом субституції одного з компонентів первинної фразеологічної одиниці. Прикладом такої фразеологічної інно-

вації є створена авторкою роману фразеологічна одиниця *"To get ideas above your station"*. Вона походить від ідіоми *to marry above your station (higher than is suitable for your position or rank)* (Macmillan Dictionary) – (мати справу з чимось, що є вищим за соціальним статусом): *"Just don't go getting ideas above your station," Mam says. "Just because you are wearing a fancy blazer it don't mean you are above us"* (Williamson, 2015: 37).

Продуктивним способом фразотворення є створення фразеологізмів-антонімів, тобто фразеологічних одиниць, які за значенням є протилежними до іншого фразеологізму, а в процесі фразотворення, до первинного фразеологізму. Фразеологічна одиниця *"Golden ticket (an extremely valuable opportunity or means of access to something desired)"* (Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus) – (надзвичайно цінна можливість або засіб отримання бажаного; «золотий квиток»), є основою для неологізму *"Ticket out"*, створеного автором шляхом аналогії: *"Good grades from Eden Park are my ticket out"* (Williamson, 2015: 73). Тобто, фразеологізм *"Ticket out"* є антономічним фразеологізмом відносно фразеологічної одиниці *"Golden ticket"*. На відміну від синонімічних фразеологізмів, антонімічних фразеологізмів зустрічається значно менше.

Синонімічні фразеологізми це – фразеологічні одиниці, що мають подібне значення. За аналогією утворено синонімічний неофразеологізм *"Paperclip-skinny"*, що є похідним від *"Skinny as a beanpole (extremely thin)"* (Alien Dictionary) – (бути занадто худим): *"She is short for a seven-year-old and paperclip-skinny"* (Williamson, 2015: 14). Так, застосовуючи аналогію, авторка вживає синонімічну фразеологічну інновацію *"Time is running out"*, що походить від вже існуючої фразеологічної одиниці *"Run out of time (to have no more time to do or complete something)"* (Macmillan Dictionary) – (закінчуватися (про час); мати мало часу; втрачати час): *"I am fourteen and time is running out"* (Williamson, 2015: 5). Фразеологізм *"Frighten/scare the life out of somebody (to make someone feel extremely afraid or nervous)"* (Macmillan Dictionary) – (налякати когось дуже сильно; налякати когось до смерті), є основою для утворення нової синонімічної фразеологічної одиниці, *"To be scared for life"*, що вжито в творі в наступному контексті: *"I know this because I've bumped into them on the*

landing in the middle of the night enough times to be scared for life" (Williamson, 2015: 8).

Серед інших способів створення нових фразеологізмів Ліза Вільямсон застосовує утворення фразеологічних інновацій *за контрастом*, тобто побудову фразеологічної одиниці шляхом переосмислення та прямого значення його складових. Переосмислення автором фразеологізму *"Pull through (something) (to survive a dangerous or difficult situation)"* (Merriam-Webster Dictionary) – (вижити; подолати важку життєву ситуацію), створює інновацію *"To drop off half way through: Dad drops off half way through and starts snoring loudly"* (Williamson, 2015: 5).

Оказіональним є фразеологізм *"Keep in a bubble"*, що походить за контрастом від фразеологізму *"To burst someone's bubble (to say or do something that shows someone that their beliefs are false, or that what they want to happen will not happen)"* [69] – (зруйнувати чийсь ілюзії; розчарувати когось): *"I want to keep Alicia and me in a precious bubble, safe from the outside world"* (Williamson, 2015: 140). Індивідуально-авторський фразеологізм *"Fit the mould"* походить від ідіоми *"Break the mould (to be new and different)"* (Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus) – (поводитись не так, як завжди; зруйнувати шаблони; відійти від стереотипів): *"He has it in for pretty much alone who doesn't fit the mould"* (Williamson, 2015: 86).

Висновки. Виконана розвідка засвідчує, що найбільш широко у творі «Мистецтво бути нормальним» у процесі фразеологічної деривації Ліза Вільямсон застосовує аналогію та розширення первинного фразеологізму. Інші форми фразеологічної деривації (*конверсія, відокремлення початкового, середнього або кінцевого компоненту первинної фразеологічної одиниці, контраст*) застосовуються як поодинокі приклади.

Варто зазначити, що фразеологізми утворені шляхом *контамінації фразеологізмів*, тобто об'єднання двох або більше фразеологізмів в один, виявлено не було. Її категоріальною ознакою є перетворення в єдиному ономасіологічному акті двох і більше вихідних фразеологічних одиниць. «Злиття двох компонентів дає змогу досягти набагато вищої експресивності виразу, ніж аналогічне за формою розширення з використанням вільних лексем, при якому редукується частина конститuentів, і в злитті бере участь "ядро" базисної ФО» (Мізін, 2019: 30).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Голов. ред. Бусел В. Т. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
2. Єрмоленко С. Є., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001, 223 с.

3. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації в словниковому складі англійської мови початку XXI ст.: англо-український словник. Вінниця: Нова книга, 2008. 360 с.
4. Зацний Ю. А. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу: монографія. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
5. Костенко Н. Д. Структурно-семантичні та функціональні параметри англomовних інновацій семантичного поля «Навчання»: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2016. 20 с.
6. Кунин А. В. Основные понятия английской фразеологии как лингвистической дисциплины и создание англо-русского фразеологического словаря: автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Москва, 1964, 57 с.
7. Курилович Е. Очерки по лингвистике. Москва: Издательство иностранной литературы, 1962. 456 с.
8. Летючая Л. П. Деривационная репрезентация категории оценки современного русского языка: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02. Киев, 2004, 209 с.
9. Ляшук А. М. Особливості відфразеологічного словотворення як способу поповнення лексичного складу мови. *Наукові записки. Серія. Філологічні науки (мовознавство): у 2 ч.* Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 105 (1). С. 76–79.
10. Мізін К. І. Актуальні механізми деривації усталених порівнянь. *Семантична деривація лексики в аспекті міжмовних досліджень*: колективна монографія / Голов. ред. Деменчук О. В. Рівне: РДГУ, 2019. С. 26–39.
11. Mizin K., Letiucha L., Petrov O. Representation of subjectively-evaluative derivatives in modern Russian: Verbal evaluatives. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2020. XI/1. S. 387–395.
12. Романюк С. Фразеологізми та неofразеологізми в українському політичному дискурсі. *Studia Ukrainica Posnaniensis*, vol. III. 2015, P. 249–257.
13. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К. 2006, 716 с.
14. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. *Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб.* Біла Церква: Авторитет, 2019. 198 с.
15. Alien Dictionary, URL: <https://www.aliendictionary.com/> (дата звернення: 26.12.2022).
16. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus © Cambridge University Press, URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 26.12.2022).
17. Lisa Williamson. *The art of being normal*. David Fickling Books, 2015. 357 p.
18. Macmillan Dictionary, URL: <https://www.macmillandictionary.com> (дата звернення: 26.12.2022).
19. Merriam-Webster Dictionary, URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/> (дата звернення: 25.12.2022).
20. *Oxford English Dictionary online*. (2011). Режим доступу: <http://www.oed.com/> (дата звернення: 25.12.2022).
21. Richard A. Spears. *McGraw-Hill's Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs*. McGraw-Hill. URL: <https://www.amazon.com/> (дата звернення: 27.12.2022).

REFERENCES

1. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainiskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] / Holov. red. Busel V. T. Kyiv; Irpin: Perun, 2005. 1728 s.
2. Iermolenko S. Ye., Bybyk S. P., Todor O. H. *Ukrainska mova. Korotkyi tlumachnyi slovnyk linhvistychnykh terminiv*. [Ukrainian language. A brief explanatory dictionary of linguistic terms]. Kyiv: Lybid, 2001, 223 s.
3. Zatsnyi Yu. A., Yankov A. V. *Innovatsii v slovnykovomu skladi anhliiskoi movy pochatku KhKhI st.: anhlo-ukrainskyi slovnyk*. [Innovations in the vocabulary of the English language at the beginning of the 21st century: the English-Ukrainian dictionary]. Vinnytsia: Nova knyha, 2008. 360 s.
4. Zatsnyi Yu. A. *Cuchasnyi anhlomovnyi svit i zbahachennia slovnykovoho skladu* [The modern English-speaking world and vocabulary enrichment]: monohrafiia. Lviv: PAIS, 2007. 228 s.
5. Kostenko N. D. *Strukturno-semantychni ta funktsionalni parametry anhlomovnykh innovatsii semantychnoho polia «Navchannia»* [Structural-semantic and functional parameters of English-language innovations in the semantic field “Learning”]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Zaporizhzhia, 2016. 20 s.
6. Kunin A. V. *Osnovnyie ponyatiya angliyskoy frazeologii kak lingvisticheskoy distsipliny i sozdanie anglo-russkogo frazeologicheskogo slovarya* [Basic concepts of English phraseology as a linguistic discipline and the creation of an English-Russian phraseological dictionary]: avtoref. dis. ... d-ra filol. nauk. Moskva, 1964, 57 s.
7. Kurilovich E. *Ocherki po lingvistike* [Essays on linguistics]. Moskva: Izdatelstvo inostrannoy literatury, 1962. 456 s.
8. Letyuchaya L. P. *Derivatsionnaya reprezentatsiya kategorii otsenki sovremennogo russkogo yazyika* [The derivational representation of the evaluation category of the modern Russian language]: dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.02. Kiev, 2004, 209 s.
9. Liashuk A. M. *Osoblyvosti vidfrazeolohichnoho slovotvorennia yak sposobu popovnennia leksychnoho skladu movy* [Peculiarities of phraseological word formation as a way of replenishing the lexical composition of the language]. *Naukovi zapysky. Serii. Filolohichni nauky (movoznavstvo): u 2 ch.* Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2012. Vyp. 105(1). S. 76–79.
10. Mizin K. I. *Aktualni mekhanizmy deryvatsii ustalenykh porivnian* [Actual mechanisms of derivation of established comparisons]. *Semantychna deryvatsiia leksyky v aspekti mizhmovnykh doslidzhen: kolektyvna monohrafiia* / Holov. red. Demenchuk O. V. Rivne: RDHU, 2019. S. 26–39.
11. Mizin K., Letiucha L., Petrov O. Representation of subjectively-evaluative derivatives in modern Russian: Verbal evaluatives. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2020. XI/1. S. 387–395.

12. Romaniuk С. Frazeolohizmy ta neofrazeolohizmy v ukrainskomu politychnomu dyskursiі [Phraseologisms and neophraseologisms in Ukrainian political discourse]. *Studia Ukrainica Posnaniensia*, vol. III. 2015, P. 249–257.
13. Selivanova O. O. Suchasna linhvistyka [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]: terminolohichna entsyklopediia. Poltava: Dovkillia-K. 2006, 716 s.
14. Styshov O. A. Dynamika leksychnoho skladu suchasnoi ukrainskoi movy. *Leksykolohiia. Leksykohrafiia* [Dynamics of the lexical composition of the modern Ukrainian language. *Lexicology. Lexicography*]: navch. posib. Bila Tserkva: Avtorytet, 2019. 198 s.
15. Alien Dictionary, URL: <https://www.aliendictionary.com/> (data zvernennia: 26.12.2022).
16. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus (c) Cambridge University Press, URL: <https://dictionary.cambridge.org> (data zvernennia 26.12.2022).
17. Lisa Williamson. *The art of being normal*. David Fickling Books, 2015. 357 p.
18. Macmillan Dictionary, URL: <https://www.macmillandictionary.com> (data zvernennia: 26.12.2022).
19. Merriam-Webster Dictionary, URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/> (data zvernennia: 25.12.2022).
20. Oxford English Dictionary online. (2011). Rezhim dostupu: <http://www.oed.com/> (data zvernennia: 25.12.2022).
21. Richard A. Spears. *McGraw-Hill's Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs*. McGraw-Hill. URL: <https://www.amazon.com/> (data zvernennia: 27.12.2022).